

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sacrarvm Antiqvitatvm Monvmenta

Hillesheim, Ludwig

Antverpiæ, 1577

Ad Illvstrissimvm Principem Ac Dominvm, D. Albertum Comitem
Palatinum, Rheni superioris & inferioris Bauariæ Ducem, in sacrarum
antiquitatum Monumenta, Ludouici Hillessemij Andernaci Præfatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68887](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68887)

AD ILLVSTRISSIMVM
PRINCIPEM AC DOMINVM,
*D. Albertum Comitem Palatinum, Rheni
superioris & inferioris Bavarie Ducem,
in sacrarum antiquitatum Monumenta,
Ludouici Hillesemij Andernaci*

P R A E F A T I O.

NTER omnia quæcūque aut natura sua aut perfectione excellētia visendaq. sunt, nihil est præclarius atq. illustrius humana mente: tum cum in diuinam illam æternamq. mētem intuetur, seque ad eius imitationē conformat. Cum enim in Dei veritatem, & omnem cogitationis sensum exuperantē maiestatis splendorem aciem intēdit, moderatione ac religione ea qua fas est, idem ei atque etiam plenius multò quod Mosi euenit, cuius vt ex aspectu diuino facies resplenduit, ita illa quoque beatissima cōtemplatione illuminata, ad omnē religionis ac pietatis claritatem illustris fiat. In quo perfecta & absoluta imago, ac diuinę rationis effigies est, quæ ingenerata homini se ad adorandam & colendam illam omnipotentem vim tota mente omnibusque sensibus conuertit. Nam, & Deum ex lege eius diuina contemplatur, & cælestium mandatorum ac iudiciorum ordinem religiosè sequitur, & operā dat, vt, quoad fas est, proximè accedat ad similitudinem sui effectoris, cui se
† 2 †
studiāque

studiâque sua addixit ac deuouit. Hęc dignitatis
inæstimabili splendore referta forma in iis spe-
ctatur & elucet, qui Deo dediti in eum solū re-
spiciunt, vimq; omnem naturæ, quanquam pro-
pter auitum primorū parentū delictum languē-
tem, tamen beatę redemptionis Domini ac Dei
nostri I E S V C H R I S T I beneficio ad functio-
nem cęlestis luminis ita referunt, vt eius partici-
pes fieri per ipsius misericordiam possint. Quā-
obrem vt sol iste oculis, ita Deus mentibus eorū
lucē adfert, eosque splendore diuino perfundit,
vt cū in eius amore & cultu omnia ponāt, Dei
similitudinem incōtaminatam retineant: ac iu-
stitiæ diuinæ viam sequentes in cęlum inferre se
possint. Hoc tantum, ac summę atque veræ bea-
titudinis immensitate redundans bonum, oculi
profanæ multitudinis intueri, quia nolunt, non
possunt. Graues enim vitiis mentes, & animi fe-
nestras illi omnia inuitanti atque illuminanti
splendori occludunt: ei que diffidentię maleuo-
lentięq; velum obtendunt. Ita pestilēs errorum
caligo diuinum illis adimit cōspectum. Non illi
aut Deum aut supera intuentur, ad terram dege-
neres abiiciunt animos, corporū partem, quæq;
ei tantū bono esse putant, vt cætera bruta, ani-
mantēque aliæ sequuntur: atque ita cupiditatū
noxiarum tenebris ac nebulis circumfusi, lucē
illā ferre, aut in eā inspicere nullo modo queūt.
In his ergo qui nec Deum contemplantur, nec
aditū ad se veræ scientiæ relinquunt, ingenerata
à Deo imago non apparet. Nam & formā illam
cælestem

Ioan. 1.

cælestem amittunt, & creationis suæ ordinẽ de-
ferunt, & impiam ineunt cum immundis spiri-
tibus societatem. Ita aliena in illis similitudo est
ignara muneris atque officij sui, verę rationis ex-
pers, & falsa via insistẽs. Atque hi etiam nũ cum
ducem sequuntur, qui initio rerum homines in
tenebras errorum induxit, vt à bonitate naturæ
deflecterent ac degenerarent. Hæc stirps peccati
veneno infecta, nunquã ad beatam vitã fruticat:
abdicata à Deo, cuius aspectũ impiẽ auersatur &
excludit. Atq; hinc inuectum est in orbẽ omne
malum: nec vlla grauiore peste vita conflictatur
& perturbata est: ira Dei manifestò in iis appa-
rente, qui gloriã illam, diuinamq; lucem ingratẽ
& nefariẽ aspernantur. Quãobrem vt in his nul-
lus splendor, nullius boni adprehensio est, ita in
illis admirabili luce illustria, & diuina claritate
exornata omnia sunt: atque ad summæ felicita-
tis perceptionem ita accommodata, vt non ad
ipsum solum bona redeant, verũ etiam vniuerso
orbi innumera prosperitatum seges semper ab
iis enata sit, & in omnem ætatem exũdarit. Cir-
cumferamus oculos toto orbe terrarum, qua sol
oritur & occidit, qua ad Meridiem vergit, inque
Septentriones inclinat, omnes terras scrutemur,
atq; vniuersam naturã, ætatũ omnium ac secu-
lorum decursus, vetera & recẽtia perlustremus,
intuebimur ceu in speculo, ac clarẽ perspiciẽ-
mus, quàm detestãda & caduca, & omni caligi-
nis deformitate obscurata malorum species, bo-
norũ contrã splendor inenarrabilis sit, seque ad
† 3 omnem

omnē pulchritudinis ac dignitatis præstantiam
extendat. Quòd si ea quæ in varietate immensa
posita sunt, hanc in animos nostros speciem in-
ducere difficulter possunt, spectemus sanè non
regnū aliquod aut ciuitatē, sed hominem vnū,
cum aut bene, aut non bene comparatus est, cō-
templemur. Ponit res omnes actionesq; suas in
scelere, & flagitio, & ambitione vir malus, tur-
getq; ita animo, vix vt ipsum se sustinere possit:
ac quasi in cælum ora impia protendit. Prolabi-
tur ad amarulentiam & crudelitatem. In perpe-
tua sollicitudine est, nec vnquam satiato aut cō-
tento animo viuit. Versatur in deliciis vitæ, re-
fert omnia ad se: atque vt luxuriæ suæ instru-
menta suppetant, ad aliena iniustas & auaras
manus porrigit: nulli vt per eum pacato liceat
esse. Ita eū cupiditates noxiæ tráuersum agunt,
impelluntq; ad extremum in certum exitium,
euanescente momentanei splendoris aurula at-
que vmbra: vt præter inanitatis deforme simu-
lachrum, nihil eius aut supersit, aut reliquum
fiat. E diuerso vir iustus vitam omnem cum vir-
tute & honestate agit, alieno est abs turpitudine
animo, humiliter se gerit ac demissè, mansuetu-
dinem & lenitatem in omni re adhibet & colit;
supplicat Deo, eiq; mentis suæ ac corporis ge-
nua nunquam non inflectit; reueretur Deum,
& ad eum omnia refert: frugi est, & misericor-
dia vtitur erga homines egenos, eosq; quibus-
cunque potest rebus, auxilio & consilio iuuat:
ac tantum abest, vt cuiquam molestiam iniu-
riamque

riamque faciat, vt etiam tranquillitati ac concordia facultates, vitam atque sanguinem impendat. Atque hæc omnia quocunque illum vitæ fortunæque statu collocarit aut esse voluerit Deus, agit, aduersus omnia quæ accidere quantumuis immerenti possint, obfirmata mente. Ita nunquam cupiditas, semper ratio dominantum in eo obtinet, defixa in auctorem Deum, à quo ei vna salus libera ab summo interitu existit: vt iam eius gloria nunquam euanescente dignitatis specie in cælum sublimis feratur. Quis non igitur agnoscit, ac ceu animo insculptum, & confirmatum quotidianis euentis habet? quàm excellens, ac diuina mentis bene comparatae effigies sit? quantumque impiis iusti præstent? vt cum hac cælestium animorum claritate nihil conferri in terris possit. Atque hic fulgor, vt siderum noctu lucentium splendor, etsi in his tenebris se exerat, tamen tum demum infinite se proferet, cum illi ab hac mortali natura secreti, exuti que corporibus ad cælum ferentur, perfundenturque claritate ea Dei, quam nec oculus hominis vidit, nec auris audiuit, nec animus cogitauit. O ingens æternumque bonum ad quod Esaiæ 64. omnes respicere debent, vt hoc fundamentum salutis suæ ac rerum ponat ipsi, deinde in eo aliis præeant exemplo atque vita, postremo in eius assidua usurpatione ad extremum vsque spiritum ac vitæ finem versentur! Vt ergo in eo genere omnium hominum mentes præclaro spectaculo inuitarem, Imagines sanctorum hominum,

Monumentaque diuinitatis illustria Elogiis inscripta exhibuimus, vt in illis formam effigiemque religionis veram atque certam intuerentur, & haberent ad imitandum ac sequendum: eorumque exemplis ac moribus vitam adornare possent. At quos illa admiratio virtutis non mouet, eos quæ institutio ad religionis sanctitatem colendam adducere possit, non video. Sed ego hanc magna commoda & adiumenta hominibus, & ad vitam, & ad vsum exercitationemque pietatis adferre existimo: vnde ætas simplex Deum incipiat amare ac reuereri: ei pro benefactis gratias agere: eiusque opem & auxilium in malis implorare. Hac vt nulla esse potest præstâtior disciplina, ita hæc exempla omnibus absoluta & perfecta ornamentis homines eò adducere in omni statu vitæ possunt. Accedit eò, quòd cum immensam Dei maiestatem, & iustè viuendi seueriores rationes adolescentia non admittat, nec capere possit, exemplis & narrationibus eorum que diuinitus miræ acciderunt, ceu lenocinio quodam inuitetur: positis ob oculos & commemoratis Dei beneficiis, quibus pij homines communiter ac priuatim affecti ab eo sunt. In quo fata vtrorumque, bonorum ac malorum, apparent, quaque in bonos benignitate & bonitate Deus, in prauos & improbos seueritate & iustitia vsus sit: vtque hi quidem iræ diuinæ vasa ad exitium condita sint; illi verò vasa misericordiæ præparata ad gloriam: destinati imaginis filij Dei cõsimiles, & gloriosi effecti, non interitura, sed

Rom. 9.

Rom. 8.

sed immortalem adsequantur coronam. Sunt in 1. Corinth. 9.
his & obseruandæ illustrium virorum ruinæ, ad
euitanda ea quibus offenditur Deus, cum ab eius
voluntate præscriptoq; diuino nefariè discessum
est: ipsiusque etiam vt seueritatis aduersum de-
linquentes, ita ad eum conuersos insignia cle-
mentix exempla perpetuò ad animum reuocã-
da sunt: vt vero amore accensi atque inflamma-
ti erga mitissimum parentem, Dominum ac
Deum nostrum, totos nos ei dedamus, nũquam
ab eius charitate seiungamus, ipsique vni deuo-
ueamus omnes vitæ nostræ rationes: vt ipsius
gratia in sempiternum gubernemur & illustre-
mur. Quàm diuina autem & alta mysteriorum
arcanorũque cælestium in illis consideratio
est! de creatione vniuersi & ordine, de paradiso,
lignis vitæ, & scientiæ boni ac mali, de promif-
sione post lapsum diuina: quàm honorifica de-
signatio Christi in Abele, Isaaco, Melchisede-
co, Iosepho, Mose, Aarone, Iosua, Samsone,
Dauid, Salomone? quanta Ecclesiæ in Noa at-
que cæteris sit! vt interim viua & omni admira-
tione referta pietatis exempla ne commemorẽ,
Abrahami, Mosis, Aaronis, Phinees, Samuelis,
Dauidis, Hieremiæ, & aliorum, qui ad scelera
hominum expianda, vota, preces, actiones suas
omnes contulerunt: obiecerunt se ceu propu-
gnacula populi iusto Dei furori: ac cum infestus
suis esset, eius offensam & deprecati sunt, & a-
uerterunt. Sed vincor numero eorum, in quibus
diuinæ excellentiæ demonstratio est, ad doctri-
nam,

2. Timot. 3. nam, ad reprehensionem, ad correctionem, ad iustitiæ disciplinam: vt constare ex iis toto orbi omnibusque gentibus possit, quicquid gloriosum, excelsum, laudabile, expetendumque est, totum hoc in religione habitare: ac iuxta Esaiaë sanctissimi vatis dictum, tenebris operientibus terrâ, & caligine populos super iustos oriri Dominum, & gloriam eius conspicuam ad omnem esse æternitatem.

Audi mea vota mei cordis numen Deus, & hanc gratiam fac supplici tibi, vt in his tenebris malorum ac vitæ ad te suspiciens, lucem accipiam tuæ veritatis ac sapientiæ: qua ducente ex hoc mortis corpore dimissus, ingrediar sanctuarium cæleste tuû, illustratus abs te, tuoque aspectu felix in sempiternum.

Hæc defixa in Deum mente præfatus, cum ad animum referrem, quàm confirmata in mentibus omnium hominum, illustrissime Princeps ac Dux inclyte, amplitudo tuæ gloriæ esset, quæ ceu omnium virtutum complexu, summam diuinæ ac catholicæ religionis constantiam inter hos secessionum motus inoffensè ac iustè tueretur, inductus in eam sententiam sum, vt quæ ad homines sanctos, & iustitiâ opulentos, & omnibus diuinis opibus affluentes celebrandos à me confecta essent, celsitudini tuæ offerrentur. Sed cum eius meæ deliberationis caput esset, an hoc honesta ac verecunda ratione à me ignoto tuæ celsitudini homine fieri posset, quidam magnæ religionis ac virtutis viri, commemorata ac prædicata

dicata singulari celsitudinis tuæ in omnes veræ
pietatis amantes viros animi propensione, quæ
& proferretur lōgissimè, seque extenderet, pro-
positum illud meum ac consilium prorsus con-
firmauerunt. Itaque defero ad celsitudinem tuâ,
illustrium Heroum, Regum ac Patriarcharum
veteris Testamenti laudationes, celsitudini tuę,
propter eximias virtutes, consentaneum, vt spe-
ro, munus; atque vt ei, ipsiusque auctori gratiæ
apud te locus esse possit, demissè oro. Quod si
impetro, rectè collocata erit ad maiestatis diui-
næ gloriam, & clementiæ tuæ obseruantia com-
parata voluntas mea. Andernaci anno salutis
humanæ M. D. LXXIIII.

IOANNES

I O A N N E S L A T O M V S .

ERGO Hillesemi, qui tanta negotia curas,
Ac Consulari dignitate patriam
Et studio, & meritis vir sollertissimus implet;
Vacat, libetque prata vir virentia
Musarum teneros legere ac componere flores,
Et ferta primis hinc parare Patribus?
Sed quorsum, quaeso, tu quouis maior Apelle,
Pictas eorum proprias imagines
Suscipis addendas? de te diffidis? an vllus
Pictor poëtae penicillum vicerit?
Si fuerat tibi mens operis nouitate placere;
Nouum est, profanum hæc præstitisse Consulem.
Vena deinde placet, placet ars, placet argumenti
Planè absoluta cum decore castitas.
Vtrinque es meritis: sed cedat patria; debes
Potius vacare litteris, quàm patriæ.

QVI petere à mutis virtutum exempla tabellis,
Scipio quod quondam fecerat ille, solet:
Hæc voluat veterum monumenta ipsissima Patrum,
Quæ tibi sunt gemino reddita viua stylo.
Pictori debes: oculis inseruiit ille:
Sed quæ picta vides carmina crede loqui.
Dispice nunc Lector, fluuios num traxerit Orpheus:
In vitam cineres nunc remeare vides.
Hoc potuit magnus merito Hillesemius auctor
Historiæ, & patriæ consulit ille suæ.

H I E R O -